

Çocukların Eğitim Öğretim Süreçlerine Ebeveynlerin Etkilerinin İncelenmesi

Behlül Arslan

MEB Eğitim Yöneticisi

behlularslan@gmail.com, ORCID:0000-0003-2794-2105

Oktay Yüksel

MEB Eğitim Yöneticisi

oktayyukse1977@hotmail.com, ORCID:0000-0002-4308-8212

Özet

Bu çalışmanın amacı çocukların eğitim öğretim süreçlerine ebeveynlerin etkilerinin incelenmesidir. Aile toplumun en küçük yapı taşıdır. Toplumun en küçük yapı taşı olan aile kurumu, fertlerin doğumundan itibaren, bireylerin olumlu ya da olumsuz manada gelişim gösterdiği yegâne kurumdur. Bu kurumun nitelikli ve istikrarlı olması ise anne ve babaların içerisinde buldukları kültür ortamından, ebeveynler arasında zuhur eden münasebetlerin niteliğine kadar geçen sürecin sağlıklı olmasına bağlıdır. Ebeveynler iyi bir kılavuz, rehber, geliştirici ve iyileştirici bir etkiye sahiptir. Bu etki çocuğun gelişiminde, eğitim ve iş hayatında, evlilik sürecinde, insanlar ile olan münasebetlerde kendini gösterir. Çocuklar, yemek yeme, odayı düzenleme, ütü yapma, misafir ağırlama gibi hayatın içerisinde olan birçok kazanım ve beceriyi anne ve babanın tavsiye ve yönlendirmeleri ile öğrenir, hayatında uygulama alanı bulur. Anne ve babaların vereceği eğitim ve tavsiyeler çocuğun temel karakteristik yapısına da tesir eder. Ebeveynler çocukların eğitim öğretim hayatında zorlayıcı bir role bürünmemelidir. Öncelikli olarak çocuğu tanıyıp, ilgi alanlarını

keşfedip, bu alanları desteklemelidir. Bütün bu unsurların gerçekleşeceği ve akis uyandıracığı temel kurum ise ailedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Öğretim, Ebeveyn, Çocuk

Investigation of the Effects of Parents on the Educational Processes of Children

Abstract

The aim of this study is to examine the effects of parents on children's educational processes. The family is the smallest building block of society. The family institution, which is the smallest building block of society, is the only institution in which individuals develop positively or negatively from the birth of individuals. The Decency and stability of this institution depends on the health of the process from the cultural environment in which parents live to the quality of the relationships that arise between parents. Parents are a good guide, guide, developer and a healing influence. This effect manifests itself in the development of the child, in education and business life, in the marriage process, in relationships with people. Children learn many achievements and skills in life, such as eating, arranging the room, ironing, hosting guests, with the advice and guidance of parents, and find a field of application in life. The education and advice given by parents also affect the basic characteristic structure of the child. Parents should not take on a challenging role in the educational life of children. First of all, he should get to know the child, explore his interests and support these areas. The basic institution in which all these elements will be realized and will awaken the flow is the family.

Key Words: Education, Training, Parent, Child

Giriş

Eğitim ve öğretim süreci insanlığın var olduğu günden bugüne hep var olmuştur ve var olmaya devam edecektir. Bizler dünyaya geldiğimiz andan itibaren öğrenmeye başlarız, akabinde bu öğrenim evresi ilk çocukluk dediğimiz dönem süresince belirli bir boyutta ilerler ve gelişim gösterir.

Erken çocukluk evresine kadarki süreçte zamanımızın büyük çoğunluğunu ebeveynlerimizin yanında geçiririz. Bu yüzden eğitimde anne ve babanın üstlendiği rol ve sorumluluk büyük önem ihtiva etmektedir (Şahin, 2007: 766).

Sürekli gelişmekte olan ve değişen kâinata, fertlerin yetişmesinde ebeveynlerin önemli sorumlulukları vardır. Bireylerin ilk eğitimlerini anne babalarının gözetiminde aldığını düşünürsek aile eğitiminin ehemmiyetinin büyük önem arz ettiğini söyleyebiliriz.

Günümüzde çocukların anne ve babalarının geçirmiş oldukları çocukluk dönemlerinden farklı bir devirde yaşaması, netice itibarıyla de ihtiyaçların farklı olması, ebeveyn nokta-i nazarında birçok konuda kararsız ve sorunlara karşı nasıl yaklaşılması gerektiği hususunda çaresiz bırakmaktadır. Dolayısıyla ebeveynlerin problemlere karşı bilinçli ve sorunların çözümünde nitelikli olabilmesi için kendilerini sürekli güncel tutmaları ve iyi yetiştirmeleri gerekmektedir (Özel ve Zelyurt, 2016: 11).

Bilhassa anne ve babaya karşı büyük bağlılık gösteren onları sürekli yanlarında görmeye alışkın olan çocukların olduğu ailelerde ebeveynlere yönelik ciddi eğitimlerin yapılması ve uygulanması gerekmektedir. Çalışmamız süresince aile kurumunun çocukların eğitim süreçleri boyunca yaşamlarında doğuracağı etkenleri ve bu etkenlerin meydana getireceği sonuçları ele alarak inceleyeceğiz.

Çocuğun Eğitim Hayatında Ailenin Yeri ve Önemi

Aile toplumun en küçük yapı taşı olarak çocukların eğitiminde asli unsurdur. Çocukların karakterlerinin olumlu yönde gelişim ve ilerleme kaydetmesinde, kendi sorun ve problemlerine çözüm geliştirebilmesinde ve üretebilmesinde, insanlığa faydalı bir fert olarak yetişmesinde aile mekanizmasının önemi yadsınamaz.

Anne ve babaların çocuklarına karşı bakış açısı bilimsel ve teknolojik alanda büyük gelişme gösteren günümüz dünyasında tedricen değişim göstermektedir. Ebeveynler çocuk yetiştirirken kendi çocukluk dönemlerini baz alarak çocuklar üzerinde denetim kurmamalıdır. Buna ilaveten ebeveynler, çocuklarının ruhen ve bedenen sağlıklı bir fert olarak yetişmeleri için kendi vizyon ve misyonlarını geliştirmeye ve değiştirmeye yönelik eğitici eğitimler almalıdırlar.

Ailelerin alacağı nitelikli eğitimler, çocuklarının gelişim ve dönüşüm sürecinde onların elini kuvvetlendirecek ve karşılaşılan sorunlarla bilinçli bir şekilde mücadele ederek, bir fert olarak sorunların üstesinden gelebilmeyi öğreneceklerdir (Şahin ve Kalburan, 2009: 2).

Çocukların Eğitim Öğretim Süreçlerine Ebevenlerin Etkilerinin İncelenmesi

Aile kurumu çocukların ahlaki ve diğer eğitim süreçlerinde de önemli bir rol oynamakla birlikte, bu süreci en iyi gözlemleyecek ve müdahale edecek olan da yine anne babalardır.

Aile kurumu çocuklardaki etik duyguların uyandırılarak hayata geçirilmesi ve etik davranışların elde edilmesiyle gelenek ve göreneklere sahip çıkılması noktasında bu eğitim görevini üstlenir ve devam ettirirler. Aile bu görevlerini resmî olmayan bir ortamda yürütür. Eğitim için bir mekân söz konusu değildir, her yer eğitim sahasıdır (Aydın, 2014: 48).

Uygun ortam ve zaman kurgulandığında, hedefe yönelik eğitim gereksinimleri doğru ve anlaşılabilir bir biçimde uygulama alanı bulabilir. Bu da planlı ve programlı bir eğitim süreciyle mümkün olabilmektedir.

Dünyaya gözümüzü açtığımız andan itibaren belli bir yaşa kadar devam edecek gelişim ve kazanımları aile ortamında anne ve babaların refakatinde ediniriz. Fiziksel ve duygusal açıdan sahip olduğumuz bütün değerleri bu ortamda şekillendirir; saygı, sevgi gibi manevi değerleri yine ailede ediniriz. Bir bakıma anne, baba ve yakınlarımızdan öğrendiklerimizi erken gelişim süreçlerimizde tanır ve tatbik etmeye başlarız.

Çocuklar ayrıca ailelerinin tutum ve davranışları yönünde müspet ya da menfi kalıcı izli davranışlar edinirler. Bu süreçte çocukların edinmiş olduğu bilgi ve deneyimler tamamen dış faktörlerin etkisinde gelişim gösterir. Çocuklar dünyaya geldiğinde daha önce bilmediği, tamamen yabancı oldukları bir ortama dâhil olurlar. Zihinlerinde hayata dair bir kavram yer alamaz.

Zamanla tecrübe ve yaşantılar yoluyla fikir ve bilgi sahibi olurlar. Böylelikle aile onların nezdinde hayatı tanıma ve anlamlandırma konusunda ilk uğrak noktası olur (Şahin ve Özbek, 2017: 39-40).

Çocuğun bir fert olarak kendini ve çevresindeki diğer bireyleri tanıdığı ve temel başlangıç düzeyindeki eğitimini edindiği esas birim aile kurumudur. Onlar ebeveynlerinden gördüğü edep, terbiye ve eylemlerin neticesinde deneyim sahibi olur.

Kişiliğin oluşmasında ve gelişimsel açıdan farklı boyutlar kazanmasında anne baba tutumu bu süreçte önemli bir rol oynar. Sosyal ve kültürel açıdan aileden kopmalar başlayınca, yeni ve farklı ortamlara dâhil olan çocuklar diğer sosyal çevrelerin tesirinde kalır ve kişiliklerinde olumlu ya da olumsuz değişimler meydana gelebilir. Bu tamamen onun kendi iradesiyle seçmiş olduğu

ortama göre şekillenir. Dolayısıyla çekirdek bir kurum olan ailede temel eğitim sürecinin kalıcı ve etkili olması sonraki dönemler için büyük bir önem arz etmektedir (Özel ve Zelyurt, 2016: 13).

Çocukların erken veya sonraki dönemlerde nitelikli ve karakterli bireyler olmasında ebeveynlerin olumlu tutum ve davranış geliştirmesi gerekmektedir. Bu yönde farklı kurum veya kuruluşlardan bilgi, tavsiye ve görüş almaları, aile kurumunun işlerliği için önem arz etmektedir.

Çocukların Eğitimi Üzerinde Boşanmaların Sonuçları

Aile kurumu özellikle Türk toplumunda kutsal kabul olarak addedilmekte ve bu minvalde kabul görmektedir. Bir kadın ve erkeğin hayatlarını birleştirmek gayesi ile birlikte adım atarak bir araya geldiği ve bunu nikâh aracılığıyla gerçekleştirdiği kurumun adıdır aile.

Bireyler bu birlikteliğe karar verirken bir ömür olması ümidiyle evlenmektedir. Ne yazık ki yapılan her evlilik yaşam boyu devam etmemekte. Aile içinde veya dışında karşılaşılan sorunlar ve anlaşmazlıklar nedeniyle, aile kurumu kolayca dağılabilmektedir (Bilici, 2014: 80).

Çalışmayan anneler özellikle boşanmanın sonrasında ekonomik sıkıntılarla karşılaştığı için çocuklarına yeterli ve donanımlı eğitim imkânı sunamamaktadır. Annenin bu yetersizliği, çocuğunun anneye olan bakışını menfi yönde etkilemektedir. Yaşanan olumsuz süreçler doğal olarak çocuk psikolojisine de olumsuz bir şekilde yansımaktadır (Öngider, 2013: 149-150).

Böyle bir ortama maruz kalan çocuklarda akademik alanlarda büyük bir gerileme ve boş vermişlik söz konusudur. Böyle bir ortama maruz kalan bireyler hem okul hem de toplumsal yaşamda başarısız olacaktır. Bu olumsuz havanın egale edilebilmesi ve giderilebilmesi için çocuk farklı kültürel alanlara yönlendirilmeli ve süreç bu şekilde iyileştirilmelidir.

Arkadaşlarıyla olan münasebetlerinin geliştirilmesi, müzik, spor, kitap okuma gibi onun ruhsal açıdan kendisini iyi hissetmesine olanak tanınmalıdır. Anne ve babası boşanmış öğrenciler, okuldaki ilişkilerine ve derslerine özen göstermemeye başlar ve bunun nedeni olarak anne ve babayı sorumlu tutarlar. Bu bireyler istemsiz de olsa kendi yakın çevresine de zarar verir. Bu yüzden ailesi dağılmış, boşanmış çocukların yaşama ve ebeveynlerinin boşanma sürecine uyumlu

bir tutum sergileyebilmesi için arkadaşlarından aldıkları destek, dönüt ve yönlendirmeler büyük önem arz etmektedir (Öngören, 2017: 82).

Çocukların Eğitimi Konusunda Ebeveynlerin Görev ve Sorumlulukları

Toplum yaşamında sadece çocukların görev ve sorumlulukları yoktur. Çocukların görev ve sorumluluklarından ziyade ebeveynlerin çocukların eğitimi konusunda görev ve sorumlulukları birincil etkindir.

Tarihsel süreçte anne ve babanın üstlenmiş olduğu görev ve sorumluluklar zamanın şartlarına göre değişiklik göstermektedir. Beşikten mezara kadar çocuk üzerinde farklı yönlerde etkisini göstermekte olan aile kurumu, çocuğun sosyo-kültürel alandaki gelişimi üzerinde de tesirli olabilmektedir.

Bizler, dış dünyayı, toplumu, manevi ve maddi değerleri, tecrübeleri ailelerimiz vasıtasıyla ediniriz. Ailelerimiz birçok sahada bizlere mihmandarlık eder, yol gösterir, sevgi, saygı, güven gibi manevi gereksinimlerimizi karşılar. Toplumsal değer ve yargıları bizlere kazandırarak sosyalleşmemiz hususunda yardımcı olurlar.

Çocuğun eğitim öğretim gördüğü ilk kurum aile müessesidir. Batı toplumunda olduğu gibi bizde de anne kavramı çocuğun eğitim ve bakım süreçleri ile ilgilenen tek birey olarak değerlendirilmektedir.

Ebeveynlerimiz, bizlerin ilk eğitimcileri ve öğretmenleridir. Erken çocukluk dönemleri, çocuğun gelişim sürecinde, anne ve babaların en etkin olduğu dönemdir. Özellikle çocukların bebeklik evrelerinde onların temel ihtiyaçlarının giderilmesi hususunda annelerin büyük bir sorumluluk üstlendiği görülmektedir.

Anneler, çocukların bebeklik evresinde yeme, içme, korunma gibi temel gereksinimlerini yerine getirirken, baba da eğitimleri ile ilgili görev ve sorumlulukları üstlenmektedir. Çocukların eğitiminde içinde bulunulan mevcut çevrenin olumlu ya da olumsuz etkileri olabilmektedir (Şahin, 2007: 767-768).

Babanın çocuğuyla ilgilenme sürecinin başlangıcı genel itibariyle ikinci yıldan sonradır. Hâlbuki babalık sürecinin başlangıcı geciktirilmemeli, çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren gerekli olan sevgi, saygı, ilgi, şefkat, merhamet gibi manevi duygulardan mahrum bırakılmamalıdır.

Anne ve babanın ev işlerindeki meşguliyetleri de birbirleri arasında farklılık göstermektedir. Anne, çoğunlukla yemek, bulaşık, ütü, çocuğun okula hazırlanması; baba ise evin ve evdeki fertlerin temel maddi ihtiyaçlarının giderilmesi gibi işlerle meşgul olmaktadır. Böylece evdeki iş bölümünün de tesiriyle annenin ev işlerinde aktif olması, sonuç itibariyle çocuklarıyla daha fazla ve kaliteli vakit geçirmesinin kapılarını aralayacaktır (Şahin, 2007: 769-770).

Hayata gözümüzü açtığımız an itibariyle bireylerin büyümesinde, gelişmesinde ve özetle fertlerin sosyal sürecin bir parçası olmasında anne ve babaların bir araya gelerek oluşturmuş olduğu aile müessesesinin önemi inkâr edilemez.

Çocukların iletişim ve sosyalleşme alanında gelişme, ilerleme kat ettiği ilk sosyal çevre anne ve babasının yanısırdır yani ailedir. Aile, çocuğun dünyaya geldiği süreç itibariyle kişilik ve ruhsal yapısını inşa ettiği, esaslarını belirlediği, biçimlendirdiği ve geliştirdiği en temel kurumdur.

Çocuklar, beslenme, şefkat, sevgi gibi fiziki ve ruhi ihtiyaçların giderilmesinde ebeveynlerin ilgi ve tutumlarına büyük bir gereksinim duymaktadır. Çocuklar üzerinde sağlıklı ilişkilerin geliştirilmesi için anne ve babanın merhamet ve sevgi dolu yaklaşımı belirleyici unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Müspet ve menfi davranışların sergilendiği aile kurumunda, çocuklar yarar ve zarar gören, yeri geldiğinde kendini ifade edemeyen, kendini koruyamayan bireyler olarak belirmektedir. Anne, baba ve çocuk üzerinde farklı dönemlerde uygulanan şiddet eylemleri en çok çocuklar nezdinde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Çocuklar duygusal ve mental açıdan zarar görebilmektedir. Onların karşılaştığı bu problemler sadece kendilerine değil içinde buldukları çevreye de zarar vermektedir (Lök, Başoğul ve Öncel, 2016: 156).

Çocuğun gelişim sürecinde anne ve babanın üstlendiği görevlerin içeriğinde farklılıklar vardır. Baba, evde daha çok disiplini sağlayan, aile fertlerini disiplinize eden, çocuğun geleceği ve meslek seçimi ile ilgili karar alan, yönlendirmelerde bulunan bir rolü üstlenirken, anne ise aileyi

Çocukların Eğitim Öğretim Süreçlerine Ebevenlerin Etkilerinin İncelenmesi

bir arada tutan, manevi münasebetlerin olumlu manada ilerlemesini ve düzenlenmesini sağlayan, insanlarla olan ilişkilerin geliştirilmesi yönünde bir tutum sergiler.

Ana sınıfı evresinde olan çocuklar, kendileri için özellikle ebeveynlerini model alırlar. Çocuğun kişilik gelişiminde babanın sergilemiş olduğu tavır ve tutumlar belirleyici olmaktadır. Çünkü çocuğun zihinsel gelişiminde baba uyarıcı bir etken olduğu için dış dünya ile olan münasebetlerin gelişiminde önemli bir rol oynar.

Çocuklardaki öz güvenin, cesaretin, yapabilirim, başarabilirim duygularının geliştirilmesi yönünde ebeveynlerin çocuklarına yaklaşımı bu açıdan çok önemlidir. Ebeveynlerini bu tutumu çocuklardaki sorumluluk, ahlak, beceri gibi kavramların gelişmesinde belirleyici unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Aksi halde çocukta saldırganlık, güven yoksunluğu gibi olumsuz sonuçlar meydana gelir (Şanlı ve Öztürk, 2012: 32).

Sosyal kurum ve kuruluşlardaki deneyimler, yaşantılar bireyin kişiliğini şekillendiren diğer etmenler arasında değerlendirilebilir. Ebeveynler bu süreçte çocuklarına yönelik tavır ve tutumlarını iyi dengelemeli, onların sosyal ve çevresel faktörlerin tesirinde kalmasına müsaade etmemelidirler. Çünkü birinci derecede çocukların duygu ve düşüncelerini şekillendirdiği yegâne kurum ailedir.

Yine kültürel değerler, toplumsal kural ve yaptırımların çocuklar üzerinde büyük bir etkisi vardır. Ailenin sahip olduğu maddi ve manevi değerler bütünü, bu bütünün içeriği; çocukların edineceği kültür, inanç, meslek seçimi gibi unsur ve değerler üzerinde de etkili olmaktadır.

Ebeveynler çocuğun bilişsel ve duygusal açıdan gelişimi için gayret sarf etmeli, ayrıca bu yönlerini geliştirmeleri noktasında çaba ve özen göstererek bu süreçte onlara yardımcı olmalıdırlar. Esasında anne babaların bu yöndeki tavır ve tutumu, evlatlarının sonraki yaşamı için olumlu sonuçlar doğuracaktır.

Çocukların Eğitiminde Annenin Belirleyici Rolü

Anne çocuğu karnında büyüten, doğuran ve çocuğun her türlü ihtiyacını ilk çocukluk dönemi süresince birincil derecede karşılayan kişidir. Çocukların gelişim döneminde, çocuğun bilhassa

annesiyile olan iletişim süreci çok önemlidir. Anne, ocuğun sonraki gelişim süreçlerinde de mihenk taşıdır.

Çocukların aile içerisindeki konumunu ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişim ve münasebetleri belirlemektedir. Çocukların sosyal tecrübe ve yaşantılarını deneyimlediği, edindiği kurum ailedir. Sosyal mecralarda ve çevrelerde sağlıklı bireyler olarak yetişmeleri noktasında özgüvenlerini geliştirecek tavır ve tutumlar burada sergilenir.

Toplumda fark edilebilmeleri için ihtiyaçları olan gelişim basamakları ailede şekillenir. Ebeveynler bunun için doğru davranış şekillerinin yer aldığı modeller geliştirir (şanlı ve ztrk, 2015: 240).

Çocuğun etkin bir birey olarak toplumda kabul görmesi noktasındaki en büyük pay anneye aittir. Çocuğun anne ile olan münasebetleri duygusal alanda başlar ve bunun en belirgin işareti birbirlerine karşı gösterdikleri saygı, sevgi ve şefkattir. Bir ocuk annesi tarafından sevildiğini hissederse annesinden gelecek eğitim odaklı bütün eylemleri kabul ve tasdik edecektir.

Doğumla birlikte başlayan yaşam süreci içerisinde aktif ve sağlıklı fertlerin gelişimi ve yetişmesi açısından anne-ocuk münasebetleri çok önemlidir. Bu sürecin sonraki dönemlerde de sağlıklı bir şekilde işletilmesi ve müspet bir çizgide yürütülmesi gerekmektedir (zense1, 2004: 80).

Çocukların Eğitiminde Ebeveynlere Yönelik Yapılan alışmalar

Ülkemizde kamu kurum ve kuruluşlarının yetki, denetim, sorumluluk ve gözetiminde farklı enstitü ve oluşumlar tarafından anne ve babaların ocuk gelişimi konusunda bilgilendirilmeleri için çalışmalar icra edilmekte ve türden çalışmalar gün geçtikçe iyileştirilmektedir.

Yapılan bu çalışmalar kademeli olarak artış gösterse de ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişimin sürekli olarak olumlu yönde geliştirilmesi gerekmektedir. Ebeveynler bu sürece hkim olma ve kendilerini nasıl geliştirilmeleri gerektiği yönünde problem yaşamaktadırlar.

Ebeveynler için hazırlanacak olan eğitim içeriğinin hitap edeceği ebeveyn kitlesinin kültür, sosyal çevresi ve bireysel niteliklerinin tespit edilmesi büyük önem arz etmektedir. Çünkü oluşturulacak olan eğitimlerin içeriği ailelerin özellikleri doğrultusunda inşa edilmektedir.

Çocukların Eğitim Öğretim Süreçlerine Ebevenlerin Etkilerinin İncelenmesi

Bütün bu aşamalardan sonra anne ve babalara verilecek olan eğitim, onların ihtiyaçları yönünde gerçekleştirilmelidir. Böylece daha bilinçli ve özverili bir eğitim sürecinden bahsedilebilir. Alınan bu eğitimler planlı ve programlı bir şekilde hedefe yönelik hazırlanırsa, hem ebeveynlerin yükü azalmış hem de nitelikli nesil yetiştirme noktasında mesafe kat edilmiş olur (Koç, Koçtürk ve Zencir, 2002: 112-113).

II. Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte kadınların aktif olarak iş hayatında yer almalarıyla birlikte ebeveynler arasındaki rollerde gözle görülen değişiklikler meydana gelmiştir. Bunun bir neticesi olarak çocukların anne babalarından uzaklaşmaları kültürel ve psikolojik olarak gelişimlerini sekteye uğratmıştır.

Günümüze kadar anneler çocuğun eğitiminde söz sahibi yegâne etken olarak kabul görürken, babalar, çocuğu finanse eden bir birey olarak nitelendirilmiştir. Çağımızda ise babanın rolü, çocuklarına mali olanak ve imkan sunmak, onları disiplinize etme, ev işlerinde eşine yardımcı olma gibi farklı alanlarda kendini göstermektedir (Şahin, 2007: 470-471).

Çocuğun aile içerisindeki gelişiminde, babanın anneye destek olması, annenin içinde bulunduğu rolünü teşvik eden ve ödüllendiren girişimlerde bulunması, huzurlu ve uyumlu bir ortam oluşturması büyük bir önem arz etmektedir. Çocuğun maddi ve manevi bakımdan gelişiminde etkili olan diğer bir etmen ise anne baba arasında gelişen iletişimin niteliğidir.

Anne baba arasındaki uyumun ve iletişimin sağlıklı ilerlediği ailelerde çocukların gelişimi olumlu, ilişkilerin sağlıklı bir boyut kazanmadığı ailelerde ise bu durumun olumsuz bir seyirde ilerlediği gözlemlenmiştir.

Günümüze kadar hazırlanmış, yayımlanmış çocuk eğitimine dair dergi ve kitaplarda, materyallerin temel odağı anneler olmuş, babanın çocuğun gelişimi üzerindeki etkisi göz ardı edilmiştir (Şahin, 2007: 471).

Öğretmen, öğrenci ve idari kademenin birlikte hareket ettiği, yeri geldiğinde velilerin de çocukların eğitim sürecine dâhil olduğu bir eğitim öğretim ortamı çocukların nezdinde olumlu sonuçları da beraberinde getirecektir.

Okulda öğrenilen bilgi ve beceriler, ev ortamında geliştirilerek ev ve okul arasında bir köprü inşa edilmiş olur. Bunun için ebeveynlerin okul sürecine aktif bir şekilde dâhil edilmesi okul

idaresinin temel hedefleri arasında yer almalıdır. Böylece okul, ebeveyn, öğrenci ve öğretmen arasında etkin bir mekanizma tesis edilmiş olur.

Bu mekanizma etrafında birleşen fertler, çocukların daha bilinçli ve verimli bir eğitim almasına olanak sağlamış, karşılıklı gelişen olumlu iletişim sürecinin mimarları olurlar (Dam, 2008: 78).

İnsanın hayatında okuma alışkanlığının yerleşmesini sağlayan ve bunda rol oynayan birçok etmen vardır. Bu etmenler arasında yer alan en bariz temel etken aile kurumudur.

Çocuğun okuma yazma ve kültürlenme sürecinde etkili olan diğer faktörler ise bireyin içinde yetiştiği toplum, okul ve öğretmeni gelir. Fakat çocukta okuma kültürünün yer edinmesini sağlayan en birincil faktör aile müessesesidir.

Ülkemizde kitap okumama kültürünün son derece zayıf olması, bugün de okumama sorununun temel altyapısını oluşturmaktadır. Bu durumun bu şekilde devam etmesindeki ana unsur ise çocukların okuma ve kütüphane kültürünün aşılınmamasından kaynaklanmaktadır. Bu sorunun çözümü ise bireyin dünyaya geldiği ortam yani ailenin olumlu yönlendirmeleri ile mümkün olmaktadır (Yıldız, 2016: 96-97).

Ülkemizde ortaya konmuş bir çalışmada anne baba davranışlarına yönelik otuz dört adet çalışma yayımlanmış ve içeriğinde ebeveynlerin çocuklarına yönelik eylem ve tutumları mercek altına alınmıştır.

Çocuklar üzerinde kurulmak istenen şiddet ve baskıya yönelik tutumlar onları menfi yönde etkilemekte; buna karşılık daha demokratik tutum ve tavır sergileyen öğretmen ve ebeveyn davranışları ise onlara özgüven aşılakta ve onları cesaretlendirmektedir. Toplumda anne ve babanın çocuk yetiştirmeye yönelik tavır ve tutumları eşit seviyede önem arz etmektedir.

Geçmişten günümüze çocukların şahsi bakımı üzerinde annenin rolü yadsınamaz. Bu husus, bir bakıma doğa yasası olarak da kabul edilebilir. Ailesi için gece gündüz çalışıp mali ihtiyaçlarını gideren babaya nazaran anne çocukları ile daha çok zaman geçirmektedir. Doğal olarak anne ile olan iletişim süreci babaya kıyasla daha fazladır.

Çocuk netice itibariyle annesine daha çok yakın duracak; herhangi bir problemle karşılaştığında sorunların çözümü için öncelikli olarak anneye başvuracaktır. Onu kendisine daha yakın görecektir.

Çocukların Eğitim Öğretim Süreçlerine Ebevenlerin Etkilerinin İncelenmesi

Çocuk yetiştirme şekilleri içinde yaşadığımız ortam ve coğrafyalarda farklılık gösterebilir. Ortak toplumlarda meydana gelen değişimler, toplumsal ve ekonomik şartlara uyum sağlamaya çalışan ebeveynlerde farklı ihtiyaç ve sorumlulukları da beraberinde getirir.

Esasında karşılaşılan gereksinim ve sorumluluklar ailelerin içinde bulunduğu şartlara göre şekillenir. İmkân ve olanaklar herkes için aynı değildir (Şanlı ve Öztürk, 2012: 32). Olumlu sonuçların tezahür edebilmesi için eşit imkân ve ortamın oluşturulması ya da iyileştirilmesi yönünde adımlar atılmalıdır.

Ebeveynlerin tecrübe edinmesi, çocukların okuldaki eğitim sürecine verimli bir şekilde dâhil olması, eğitim ve aile ortamındaki ilişkilerin eğitimin iyileştirilmesi yönündeki hedeflerin geliştirilebilmesi noktasında aileleri bu sürece tayin etme adı altında ebeveyn katılımı önemli bir yer teşkil etmektedir.

Aile katılımı planlı ve programlı olmasının yanısıra veri paylaşımı ve nitelikli ilişki geliştirme evresi olarak da tanımlanabilir. Bu süreç öğretmen ve veliler arasında birbirinden haberdar bir şekilde olumlu bağlar kurularak gerçekleştirilmelidir.

Öğretmen, velilere çocuklarıyla ilgili olumlu ya da olumsuz dönütte bulunur ve ebeveynlerin ne yapmaları gerektiği noktasında onları bilinçlendirir. Bu şekilde bir yaklaşım sergileyen öğretmenin varlığından haberdar olan anne babalar öğretmenler tarafından önemsendiklerini ve ciddiye alındıklarını düşünürler.

Veliler arasındaki iletişim süreci de bu ebeveyn katılım programını karşılıklı bilgi, öneri ve tavsiye alma anlamında olumlu bir şekilde etkilemektedir. Öğretmenler öğrencilerin aile ortamını ve çevresini tanıdıkça sağlıklı ve net fikirler yürütebilecektir.

Hem öğretmen hem de veliler öğrenci üzerinde hem fikir olur, süreçten haberdar olursa alınacak tedbir ve uygulamalarda isabetli olur. Böylece öğrencilerin eğitim öğretim sürecini geliştirmeye yönelik doğru yönde, kararlı adımlar atılmış olur (Cömert ve Güleç, 2004: 133).

İnsan neslinin devamlılığının sağlandığı, bireyleri sosyal hayata hazırlama noktasında ilişkilerin kurulduğu ve geliştirildiği müessese ailedir. Çocuk aile içinde birçok maddi manevi değerler edinir. Ve edinilen bu değerler sahip olunan çevre ve bu çevrede kurulan ilişkiler nispetince gelişme alanı bulur. Bireyler, sahip olduğu psikolojik ve sosyal ilişkiler ağını kendi gayret ve çabalarıyla gerçekleştirebilir.

Spor yapma, kitap okuma gibi günlük rutinelere dair sevgi, bağlılık ve ilgi de çocuğa aile ortamında kazandırılmalıdır. Bu rutinlerin devamlı olarak uygulanması çocuklar nezdinde psikolojik ve manevi doyumu da beraberinde getirecektir. Çocukların bu aktiviteleri gerçekleştirebilmesi ve severek yapabilmeleri için öncelikle anne babaların kendi hayatlarında uygulayarak onlara rol model teşkil etmeleri gerekmektedir.

Aileler spor gibi aktiviteleri küçük yaşlarda özendirmeli bu süreç okul ortamlarında da sağlıklı bir biçimde devam ettirilmelidir. Bu türden aktiviteler zaman israfı olarak değerlendirilmemeli, çocukların çok yönlü gelişimi için önemsenmelidir.

Sonuç itibarıyla ders çalışmaya, eğlenmeye ve dahası birçok aktiviteye vakit ayıran, zamanını her yönüyle güzel kurgulayan çocuklar, bütün etkinlik alanlarında yüksek başarı ve beceri sağlayabilecektir (Hergüner, 1991: 88-89). Bu durum, hem çocuklar hem de yetişkin bireyler için geçerli ve nesnel bir sonuçtur.

Sonuç

Aile toplumun temel yapı taşı olarak insanın tüm yaşamsal dinamiklerinin ilk belirleyici ögesidir. Kişinin doğumundan ölümüne kadarki süreçte değişim ve gelişim gösterdiği temel ve ilk müessese ailedir.

İnsan dünyaya boş bir levha gibi gelir, akabinde mükemmel işleyen beden ve sonradan edindiğimiz kültür ve çevrenin tesiri ile birçok bilgi, beceri ve tecrübe edinir. Bu yetilerin kazanılmasında ve işlerliğini sürdürebilmesinde ailenin rolü ve tesiri mühim bir rol oynar.

Ailenin edinmiş olduğu eğitim, kültür, bilgi ve tecrübeler, dolayısıyla sağlıklı ilişkilerin ilerlediği bir ailede, çocuklarda olumlu manada akis bulur. Ebeveynler üzerine düşen görevleri yapmaz, sorumluluklarını yerine getirmez ve evlatlarına ufuk açamaz, yol gösteremezse, bu durum olumsuz sonuçlar doğurur.

Çocuklar özellikle okulöncesi dönemde ve sonrasında, ergin bir birey olana kadar, hayata dair öğrenilmesi ve edinilmesi gereken temel bilgi ve becerileri yaşamında uygulama alanı bulamazsa kendini gerçekleştirme imkânı bulamaz.

Çocukların Eğitim Öğretim Süreçlerine Ebevenlerin Etkilerinin İncelenmesi

İnsanlar kendini geliştirip gerçekleştiremediği sürece, topluma ve kendine faydalı bir birey haline gelemez. Bunun içindir ki temelde iyi yetişmiş, kendini gerçekleştirmiş anne ve babalar, içinde buldukları devlet ve toplum için yeterli donanıma sahip bireyleri yetiştirmekte büyük menfaat sağlayacaklardır.

Anne ve babaların nitelikli ve karakterli bireyler yetiştirebilmesi için öncelikle çocukların bu dinamikleri edinebilecekleri yegâne kurum olan aile kurumunun nitelikli olması gerekmektedir.

Çocuğun ilk eğitim gördüğü, kendi dünyasını şekillendirdiği aile kurumunun sağlıklı olması da kaliteli bireylerin yetişmesine olanak sağlamaktadır. Aksi halde çocukların özgüven eksikliği yaşayacağı, başarısız hissedeceği, maddi ve manevi değerlerden yoksun bir zümrenin yetişeceği sonucu zuhur edecektir.

Bu sebeple yarınlara nitelikli bireyler yetiştirebilmek için öncelikle anne ve babaların kendilerini iyi yetiştirmeleri, daima kendilerini güncellemeleri gerekmektedir. Toplumu oluşturan parçalar bütünü sadece bireyin menfaati için değil, cemiyet şuuru ve yararı için bir araya gelmelidir.

Sonuç itibariyle sağlıklı ilişkilerin geliştiği, insanlığa faydalı, kendine faydalı bireylerin olduğu bir cemiyetin zuhuru için anne ve babanın çocuk eğitim ve öğretiminde tesiri ve sorumluluğu büyüktür. Tek bir ferdin yerine getirmedeği görev ve sorumluluklar, bütün topluma tesir edeceği için, çocukların eğitim sürecinde ailelerin bilgi, tecrübe, donanım, tutum ve davranışları çocuk ve toplum nezdinde olumlu ya da olumsuz manada akisler uyandıracaktır.

Kaynakça

Aydın, M. Z. (2014). *Çocuğun Eğitiminde Ailenin Önemi*, Somuncu Baba, Malatya, Ekim 2014.

Bilici, A. B. (2014). Boşanma Sürecinin Çocuklar Üzerindeki Psiko-Sosyal Etkileri, *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVIII (2).

Dam, H. (2008). Öğrencinin Okul Başarısında Aile Faktörü, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7 (14), 2008/2.

Koç, M., Koçtürk, N. ve Zencir, T. (2002). Anne-Baba Eğitimi: Ebeveynlerin Eğitim Deneyimleri ve Gereksinimleri, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32 (1).

Lök, N., Başoğul, C. ve Öncel, S. (2016). Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkileri ve Psiko-sosyal Desteğin Önemi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8 (2).

Öngider, N. (2013). Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkileri, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(2).

Öngören, S. (2017). Boşanma ve Boşanmanın Erken Çocukluk Dönemi Çocuklar Üzerindeki Etkileri, *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (13), Aralık 2017.

Özel, E. ve Zelyurt, H. (2016). Anne Baba Eğitiminin Aile Çocuk İlişkilerine Etkisi, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 16 sayı: 36 tarih: Ocak-Haziran 2016.

Özensel, E. (2004). Türk Toplumunda Çocuğun Yetiştirilmesinde Annenin Rolü: Konya İli Örneği, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2 (6).

Şahin, F. T. (2007). *Sosyal Değişim Sürecinde Değişen Baba Rolü*, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi 38. ICANAS, Ankara 10 - 15 Eylül 2007.

Şahin, F. T. ve Kalburan, F. N. C. (2009). Aile Eğitim Programları ve Etkiliği: Dünyada Neler Uygulanıyor?, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25. Sayı, Yıl 2009 (1).

Şahin, F. T. ve Özbey, S. (2017). Aile Eğitim Programlarına Baba Katılımının Önemi, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18 (1).

Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2012). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı 32.

Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2015). Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Tutumlar Üzerine Kültürün Etkisi, *DEUHFED*, 8 (4).

Yıldız, A. K. (2016). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okuma Alışkanlığı Kazanmasında Rol Model Olarak Aile, *Mavi Atlas*, 7/2016.